

hc

Doctor Honoris Causa

Encarna Roca Trias

George Steiner

Josef Havel

Universitat de Girona

hc

Doctor Honoris Causa

Encarna Roca Trias

George Steiner

Josef Havel

Parlaments de les cerimònies d'investidura llegits
el dia 13 d'abril i el dia 26 d'octubre de 2012
a l'Auditori de la Mercè

Girona, 2012

Universitat de Girona

Edita: Universitat de Girona. Servei de Publicacions.
Febrer 2013
Dipòsit legal: GI. 195-2013

Acord del Consell de Govern de la Universitat de Girona
del dia 27 d'octubre de 2011 (sessió ordinària núm. 8/11)

«El Consell de Govern, en sessió ordinària número 8/11, de 27 d'octubre de 2011, va adoptar per assentiment l'acord que, transcrit literalment, diu: **Concessió del títol de Doctor Honoris Causa de la Universitat de Girona a la doctora Encarna Roca, al doctor Josef Havel i al doctor George Steiner**, d'acord amb l'informe favorable del Comitè de direcció de l'escola de Doctorat que ha analitzat les propostes i les memòries justificatives en sessió de 19 d'octubre de 2011.»

PRESENTACIÓ DE LA DRA. ENCARNA ROCA
A CÀRREC DEL DR. MIQUEL MARTÍN

---

*Rectora Magnífica,
President del Consell Social,
Secretari General, vicedegana de la Facultat de Dret
Excel·lentíssimes autoritats,
Professores i professors, personal de la Universitat, estudiants
Senyores i senyors, amigues i amics*

L'acte d'investidura del doctorat honoris causa és un del actes universitaris més importants. Suposa el reconeixement del màxim grau acadèmic amb caràcter honorífic “a persones rellevants en el terreny acadèmic, científic i cultural” que la UdG vol distingir d'una manera especial.

Per aquesta raó he de començar la meva intervenció amb un agraïment molt especial al degà de la Facultat de Dret i al seu equip de govern per l'honor que m'han fet en permetre'm apadrinar la investidura de la Dra. Encarna Roca i Trias en un acte de caràcter tan excepcional, atès que en els seus gairebé 22 anys d'existència aquesta és la segona ocasió en que la UdG atorga un doctorat honoris causa a proposta de la Facultat de Dret.

També vull agrair la presència de tots els que ens acompanyeu avui.

Quiero agradecer en especial la presencia de todos lo que os habéis desplazado desde los cuatro puntos cardinales de la geografía española. Y las numerosas adhesiones recibidas, entre las que sólo podré destacar la de todos los magistrados de la Sala Primera del Tribunal Supremo en una carta en catalán que su presidente manda a nuestra rectora, con copia para mi, rogándome, según dice textualmente “que de la manera que permiti el protocol universitari es doni a conèixer als assistents a l'acte d'investidura”.

Sense perjudici de poder-me tornar a referir-me a aquesta carta, permeteu que ara demani al Sr. Secretari General que, en la mesura que sigui possible, s'incorpori a la documentació d'aquest acte.

L'experiència demostra que referir-se a mèrits en àmbits jurídics pot ser més difícil que fer-ho en altres àmbits científics, per no esmentar-ne altres que poden ser percebuts més directament pels sentits, com el cant o la gastronomia, i que ja han estat merescudament distingits en edicions anteriors per aquesta universitat.

Bàsicament, el jurista o bé crea lleis o bé les interpreta; quan les interpreta o bé les aplica per a resoldre un cas concret o bé ho fa per analitzar-les, comentar-les, proposar interpretacions alternatives o millores. En qualsevol d'aquestes activitats (legislativa, d'aplicació –com ara la judicial– o doctrinal) el jurista ha de seguir uns criteris, unes regles, unes pautes. Això no significa, però, que la seva activitat sigui la d'un autòmat. Els seus coneixements, la seva tècnica jurídica i la seva sensibilitat contribueixen decididament a configurar la realitat. Per regla general un jurista no pot incidir en el decurs de la seva vida en aquests diversos àmbits de l'activitat jurídica; més difícilment pot aconseguir excel·lir i deixar petja en tots ells. Com intentaré posar de manifest en la meva intervenció, la trajectòria d'Encarna Roca ens demostra que l'excepció a aquestes regles és possible.

Encarna Roca es llicencia en Dret per la Universitat de Barcelona l'any 1966 i l'any 1968 s'incorpora a la mateixa universitat com a professora ajudant de la càtedra del Prof. Francisco Fernández de Villavicencio y Arévalo, qui també serà el seu director de tesi. L'any 1972 es doctora per la Universitat Autònoma de Barcelona amb una tesi de Dret civil català que serà publicada pocs anys després per l'Institut d'Estudis Catalans i la Càtedra Duran i Bas de la Universitat de Barcelona.

Al caliu de la Càtedra Duran i Bas, de la qual més tard en serà directora durant molts anys, participa molt activament en una primera etapa del renaixement dels estudis del Dret civil de Catalunya que es produeix des de finals del anys 60 i que s'allarga fins l'any 1978, moment en que la constitució espanyola obre un nou escenari. En aquest nou escenari es crearan l'any 1980 les Jornades de Dret català a Tossa, que Encarna Roca dirigirà durant molts anys –i que posteriorment es vincularan a la Universitat de Girona– i en coautoria amb Lluís Puig i Ferriol publicarà entre 1979 i 1982, l'obra *Fundamentos del Derecho civil de*

Cataluña, el primer tractat de Dret català en gairebé 40 anys –si hom pren com a referència la segona edició en castellà del *Dret civil vigent a Catalunya* de Borrell i Soler, publicat a Barcelona l’any 1944– i que tindrà continuïtat fins a l’actualitat, en català i en forma més abreujada, mitjançant les anomenades “Institucions del Dret Civil de Catalunya”.

Si les contribucions doctrinals d’Encarna Roca en l’àmbit del Dret català són i han estat cabdals, no ho són menys les seves contribucions en àmbits específics del Dret civil, siguin de Dret català o no. Permeteu-me que en destaquï només un de sol de manera més extensa: el del Dret de família.

En els seus primers anys de recercadora universitària, Encarna Roca es troba amb un panorama desolador en l’àmbit del Dret de família. En el Codi civil espanyol que, en gran part, serà vigent fins ben entrada la democràcia, existeix un matrimoni principal, el canònic i un matrimoni residual, el civil, el qual només s’autoritzarà “cuando se pruebe que ninguno de los contrayentes profesó la religión católica” (art. 42). En aquest matrimoni, que fins l’any 1981 només es dissoldrà per la mort, s’especifica com a “derechos y obligaciones entre marido y mujer” que “el marido debe proteger a la mujer, y ésta obedecer al marido (art. 57)”, que “la mujer está obligada a seguir a su marido donde quiera que fije su residencia... (art. 58); o que el marit és el representant de la dona (art. 60), a la qual li cal llicència per a dur a terme molts actes de la vida civil, com ara comparèixer en judici o adquirir i alienar béns (arts. 61 i ss), i que si bé la dona “gozará de los honores de su marido.... mientras no contraiga nuevo matrimonio” (cf. Art. 64), no tindrà la pàtria potestat sobre els seus fills perquè la Llei l’atorga en exclusiva al pare (cf. 154).

En el Dret de família català vigent aleshores la situació no es gaire més galdosa: si bé a la dona no li cal la llicència marital, pesaven sobre ella els deures i obligacions personals que establia el Codi, i també es veia discriminada en l’àmbit successori. Pel que fa als fills, si bé hom permetia la investigació de la paternitat, s’establien diverses categories de fills (legítims/il·legítims, naturals, adulterins, sacrílegs, incestuosos) també per a discriminar-los.

En la nova realitat democràtica caldrà replantejar el Dret de família sobre uns fonaments constitucionals que són nous i que estableixen la igualtat dels cònjuges i la prohibició de discriminació per raó de sexe o naixença. En aquest sentit caldrà “constitucionalitzar” no només el Dret de família, sinó tot el Dret civil,

tant el que es troba en el Codi espanyol com en el Dret civil de Catalunya. A Catalunya, en una primera fase, hom proposarà l'adaptació de la Compilació a la constitució i en una segona s'iniciarà la modernització del Dret català mitjançant lleis especials primer i després mitjançant codis sectorials, fins a arribar a l'etapa actual d'un Codi civil català gairebé complert, al qual només li manca el seu Llibre VIè. relatiu a les obligacions i els contractes. És en aquest moment en el qual Catalunya recupera les seves institucions i, especialment, la seva potestat legislativa que Encarna Roca s'inicia en una nova activitat d'assessorament del govern, com a membre de la Comissió Jurídica Assessora de la Generalitat de Catalunya des de 1983, i de suport del legislador, amb una activa participació en comissions legislatives.

És ben sabut que si bé la lleis les discuteixen i aproven els parlaments, en un sistema de redacció descentralitzada de textos normatius com és el nostre les iniciatives legislatives i els esborranys o avantprojectes procedeixen dels ministres (en el nostre cas, de les Conselleries i, fonamentalment, de la Conselleria de Justícia de la Generalitat de Catalunya). Encarna Roca participa en multitud de comissions de treball, entre les quals cal destacar, a principis del anys 90, la que redacta un avantprojecte de reglament sobre protecció de menors i adopció, la que prepara un esborrany relatiu al règim econòmic matrimonial en l'avantprojecte de Codi de Família de 1995 i la que s'ocupa d'elaborar l'avantprojecte de la llei d'unions estable de parelles de 1997.

Més endavant, quan les forces polítiques catalanes decideixin escometre la tasca hercúlia d'elaborar el Codi civil de Catalunya, també participarà com a membre de l'Observatori de Dret privat de Catalunya.

Aquesta intensa activitat és compatible amb la seva participació en obres tant importants com ara els comentaris a las reformes del Dret de família (1984), les reformes de nacionalitat y tutela (1986) o el Comentari al Codi civil del Ministeri de Justícia (1991), i amb la realització de nombrosos treballs sobre aspectes constitucionals del Dret de la persona i de la família, sobre parelles de fet, famílies recomposades, filiació, reproducció assistida, i sobre aspectes jurídics en relació a la bioètica, biomedicina i biotecnologia. Lluny d'aquest camp publica també altres treballs importants en matèria d'obligacions, contractes o responsabilitat extracontractual, sense descuidar publicacions docents, com ara el seu manual *Derecho de daños. Textos y materiales*, obra que actualment es troba ja en la seva sisena edició.

Tanta activitat no fa, però, que deixi de banda dos dels altres pilars de la seva tasca universitària. Els que hem estat alumnes seus –alguns dels presents avui aquí– sabem del rigor de la seva docència, de la seva claredat expositiva, despolada de barroquisme i de falsa erudició, i del seu to directe, i fins i tot contundent, que va despertar en molts dels que han/hem tingut el privilegi d’assistir a les seves classes un interès molt especial pel Dret. La seva dedicació al “tercer” pilar, el dels càrrecs, o més ben dit “càrregues”, de la gestió universitària també ha estat notòria: secretaria de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona (1979-1985), directora de la Càtedra Duran i Bas (1979-1996) i vicerectora Secretaria general de la Universitat de Barcelona (1986-1993).

L’any sabàtic obtingut en deixar aquest darrer càrrec li va permetre potenciar la seva projecció internacional iniciada anys abans, amb una important vinculació amb el *Centre for Socio-Legal Studies* de la Universitat d’Oxford, primer, i com a consellera estrangera del *Oxford Centre for Family Law and Policy* després, i iniciar un llarg periple com a professora visitant en prestigioses universitats estrangeres que s’ha mantingut fins l’actualitat. Aquesta projecció s’ha concretat també en la seva incorporació al Comitè de Coordinació del *Study Group on a European Civil Code*, presidit pel Dr. Christian von Bar, de la Universitat de Osnabrück, que l’any 2009 va presentar l’obra monumental de més de 6.000 pàgines de l’anomenat “Esborrany del Marc Comú de Referència”, el qual, fins el moment, és el més important projecte per a l’harmonització del Dret privat a Europa.

La per ara darrera etapa en la vida professional d’Encarna Roca s’inicia l’any 2005 amb la seva incorporació pel cinquè torn com a magistrada de la Sala Primera del Tribunal Suprem. Després d’anys d’interpretar la llei com a doctrina i d’aportar criteris per tal que el legislador la millori, ara li toca finalment interpretar-la, no només per a decidir casos, sinó també per dir la darrera paraula com correspon a l’Alt tribunal.

La incorporació d’Encarna Roca al Tribunal Suprem coincideix amb un moment d’una renovació molt positiva del tribunal. És la quarta dona que s’incorpora al Tribunal Suprem i la primera, i per ara única dona, que pertany a la Sala Primera. Des de l’any 2005 ha estat ponent de gairebé 500 sentències, fins arribar a convertir-se –en paraules textuais del President de la Sala Primera del TS en la missiva del qual us parlava al començament– “*en un punt de referència indispensable en la recerca de noves solucions jurídiques en sectors importants del Dret civil*”.

“Cal esmentar especialment –continua el president Xiol– les seves ponències en matèria de Dret de família, Dret successori i Dret contractual, entre d’altres, sense deixar de banda les seves ponències en matèria de Dret conflictual intern, en les quals estudia i eixampla les solucions jurídiques adients per avançar en el seu ideal de fer possible la convivència a Espanya de diversos sistemes jurídics de Dret privat”.

Encarna Roca és ben conscient que el Dret d’obligacions contingut en el Codi civil espanyol –la part que ha esta objecte de menys reformes des de l’entrada en vigor del Codi– ha quedat desfasat des de fa anys i que els tribunals han de fer constantment un gran esforç per adaptar aquestes envellides normes a les noves realitats socials. Per aquestes raons, cerca la renovació tot prenent com a referència prestigiosos textos elaborats per equips de juristes europeus, com ara el “Principis de Dret contractual Europeu (PECL)”, els “Principis de Dret europeu de la responsabilitat civil (PETL)” o el “Marc Comú de Referència”, els quals se citen i es tenen en consideració no per contradir el que és llei aplicable sinó per ajudar a fonamentar les solucions més assenyades que permeti la legalitat vigent. Funcionen així aquests textos com una mena de Dret romà modern, el qual s’imposava en molts llocs no per la seva força de llei aplicable (*ratio imperii*) sinó per la seva qualitat jurídica i pel seu caràcter raonable (*imperio rationis*). Com a únic exemple en aquest cas, permeteu que em refereixi a la STS 12.12.2011 (RJ 2012, 32), en la qual considera que una entitat bancària que reprèn un procediment executiu contra un particular després de tenir-lo paralitzat incorre en un retard deslleial o en ús abusiu del procés i la condemna a indemnitzar danys i perjudicis al particular.

En un altre camp, el del Dret de família, Encarna Roca intenta trobar solucions assenyades en un context normatiu que s’ha vist depassat en els darrers anys per un desenvolupament accelerat i sovint apressat de la producció legislativa. Es tracta de sentències arriscades i valents, como ara:

- Les que enforteixen el dret dels avis a relacionar-se amb els seus néts, tot indicant que “no és possible impedir el dret dels néts al contacte amb els seus avis, únicament por la manca d’entesa entre avis i progenitors, sigui perquè els progenitors s’han separat, sigui perquè, malgrat mantenir-se el vincle entre progenitors, les relacions entre avis i progenitors són inexistents” i destacant que, per establir si existeix una justa causa que impedeixi aquestes relacions “s’ha de tenir en compte l’interès superior del menor, no el dels seus progenitors” (STS 20.10.2011 [RJ 2011, 6843]). Per la mateixa raó de que el menor té dret a relacionar-se amb persones amb les

- quals l'uneix una relació afectiva, tant si existeix parentiu com si no, el dret a relacionar-se amb propparents (*allegados*) que recull l'art. 160.2 CC, un cop s'ha produït la ruptura de la parella, inclou la dona exparella de la mare biològica d'un fill que havia estat concebut per inseminació artificial i que havia estat cuidat en el si de la parella (STS 12.5.2011 [RJ 2011 3280]).
- Les que per atendre l'interès superior del menor potencien la guarda compartida i matisen que el caràcter “excepcional” que la torturada regulació del Codi civil dona a la intervenció del jutge s'ha d'entendre simplement en el sentit que es produirà en defecte d'acord dels progenitors, no en el sentit que calguin circumstàncies específiques per tal que el jutge pugui acordar la guarda compartida (com ara STSS 22.7.2011 [RJ 2011, 5676] i 3.10.2011 [JUR 2011, 350415]). Altres sentències intenten protegir aquest interès superior del menor en casos de famílies desestructurades on, per exemple, el pare és ex-drogoaddicte (STS 21.2.2011 [RJ 2011, 2362]), o la mare s'acaba de recuperar d'una malaltia mental (STS 14.11.2011 [JUR 2011, 404885]), tot potenciant que el menor es pugi reinserir en la pròpia família, si bé sota la supervisió de l'administració protectora de menors.
  - Nombroses són també les sentències que intenten albirar solucions més justes en la ruptura matrimonial, com ara les que, amb un ull posat al Dret català o al valencià, reconeixen als cònjuges en règim de separació de béns sotmesos al Codi civil el dret a obtenir compensació econòmica sempre que hagin contribuït a les càrregues del matrimoni amb el treball realitzat per a la casa, sense que calgui que s'hagi produït un increment patrimonial de l'altre cònjuge (STS 14.7.2011 [RJ 2011\5122]); o les que entenen, com en Dret català (cf. art. 231-5 i 233-23 CCCat), que el pagament de la hipoteca que pesa sobre l'habitatge conjugal no és una contribució a les càrregues del matrimoni sinó que correspon a aquell cònjuge que en sigui titular, amb independència de quin sigui el cònjuge al qual s'atribueixi l'ús de l'habitatge (STS 28.3.2011 [RJ 2011, 939]).
  - Altres finalment defensen la llibertat personal en situacions límit, com ara la que considera que els pares, tutors de la seva filla en estat de coma després de haver patit un greu accident de circulació, estan legitimats per a exercir l'acció de divorci en nom de la filla quan abans de l'accident ja existien causes de separació provades i el divorci es considera favorable a l'interès de la filla incapacitada (STS 28.3.2011 [RJ 2011, 939]).

Per acabar: Encarna Roca ha estat objecte de les més altes distincions catalanes, com ara la Medalla Narcís Monturiol a la investigació de la Generalitat de Catalunya o la Creu de Sant Jordi (ambdues distincions l'any 2003) i pertany a destacades institucions acadèmiques com ara l'Institut d'Estudis Catalans o l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya (a la qual va ingressar amb només 36 anys, com a primera dona membre de la institució). Fora de l'àmbit català ha estat elegida membre del *American Law Institute*, una de les agrupacions de juristes més selectes del món, amb més de 4.000 membres dels quals només 6 són espanyols, i recentment ha estat, novament, la primera dona en ser elegida membre de la *Real Academia de Jurisprudencia y Legislación de España*.

Com destaca el president Xiol, en nom de tots els companys de Sala, “*en la seva incansable activitat es percep alhora l'excel·lència del seu sentit jurídic, encunyat en el gresol del principi del Dret català, i eixamplada amb una vocació d'universalitat projectada sobre iniciatives internacionals, i un equilibrat i pregon sentit de la convivència, obtingut mitjançant un profund respecte pel valor intrínsec de la dignitat de les persones i una consciència de responsabilitat, és a dir, una voluntat ferma d'actuar amb coherència amb aquesta dignitat*”.

Per les raons que he esmentat, i per moltes altres que no he pogut esmentar ni tan sols de manera abreujada, sollicito, Rectora Magnífica, que s'atorgui i es confereixi el grau de doctora honoris causa a la senyora Encarna Roca i Trias.

Miquel Martín Casals
Girona, 13 d'abril de 2012

PARLAMENT DE LA DRA. ENCARNA ROCA

---

1. No resulta cap càrrega exercir el deure d'agrair a la Universitat de Girona l'honor que m'ha concedit en fer-me doctora honoris causa, distinció que haig d'agrair també a la seva Facultat de Dret. Universitat jove, amb empena i bons professors, amb instituts que depassen la mitjana de les universitats i que permeten que la societat pugui gaudir d'uns nivells d'excel·lència notables. D'aquí que el meu agraïment esdevingui més profund, ja que quan els excel·lents atorguen un grau d'aquest tipus, això significa que el guardonat s'ha d'esforçar més per tal que la Universitat pugui justificar-ho.

El guardó que m'heu atorgat arriba a una persona ben diferent dels altres doctors honoris causa d'aquesta universitat, proposats per la Facultat de Dret, com jo mateixa he estat. Tots ells han dut a terme activitats públiques que han comportat beneficis socials evidents. Jo sóc solament una professora de dret civil, que ha esdevingut magistrada del Tribunal Suprem, per aquelles coses de la vida. No vull amb això caure en una falsa modèstia, ben criticada, amb raó, per persones amb més criteri que no pas jo. El que dic és cert: solament per l'alta estima del meu deixeble el professor Miquel Martín i Casals, amb qui m'uneix una amistat de ja fa molts anys, i de la benvolença dels professors de la Facultat de Dret i dels membres del Consell de Govern d'aquesta universitat, ha estat possible aquest nomenament. Creieu-me, Rectora Magnífica, quan us dic que davant vostre no teniu més que una persona que ha estat conscient tota la vida que sense el treball constant no es pot arribar a fer res de bo. Com deia Picasso: que la inspiració em trobi treballant. En aquest aspecte, voldria ser un exemple per als més joves en aquests temps en què solament es pot arribar a ser algú si els déus i les conxorxes humanes us són favorables. Per aquestes raons us haig d'estar encara més agraïda.

El complex món universitari està format per un conjunt de relacions humanes i científiques, entre les quals es troben les dels que anomenem «mestres» amb els que anomenem els seus «deixebles». Es tracta de relacions quasifamiliars i, com a

tals, comparteixen les bondats i els inconvenients de les relacions de grup. Són racionals, però molts cops es converteixen en perillosament irracionals, especialment en aquells casos en què els deixebles passen al davant dels «mestres». És el cas del professor Miquel Martín, que ha arribat molt lluny en les seves tasques científiques, i espero que no sigui el meu. Les relacions que seguim mantenint han produït molts fruits en el camp científic: solament cal esmentar les Jornades de Tossa, nascudes una mica en broma, però que en Miquel ha convertit en un fòrum, l'únic fòrum, on es pot discutir seriosament de dret en aquest país. Si us val d'alguna cosa la meva opinió, haig d'afirmar rotundament que el professor Martín és un exemple d'allò que un deixeble ha de ser: intel·ligent, amb iniciatives, modern i capaç de dir-nos als més grans el que hi ha de dolent en les nostres molts cops antigues apreciacions. És a dir, un deixeble del qual s'aprèn, com cal. I vull acabar aquesta part, primera part, però la més important, amb un text que vull que en Miquel prengui en el seu sentit: es tracta del que Hans Sachs diu al jove Walter en *Els mestres cantaires*: «No feu menyspreu dels Mestres mai; honreu totstemps llur Art», perquè, com segueix dient Sachs: «no a vostres avis heu degut, ni a vostres títols, brand, ni escut, sinó a poeta ser que Mestre us hagin fet».¹

2. En la meua llarga experiència a la Universitat de Barcelona, he pogut comprovar que les persones guardonades amb el doctorat honoris causa adopten diferents estils per agrair-lo. Des d'una contribució científica relacionada amb l'àmbit de l'activitat que es desenvolupa, fins a una reflexió més personal. Una vegada em va impressionar un professor, crec que de física, que va escollir explicar la seva activitat amb un discurs de metodologia general, que suggeria l'existència d'una base comuna de coneixement útil per a tots els sabers. Deixin que intenti una cosa semblant, partint d'una base: el meu camp professional, el dret, constitueix un element omnipresent a totes les activitats científiques, lúdiques, esportives, etc. Com va dir Twining, el dret domina pràcticament tots els aspectes de la nostra vida, tant si ens n'adonem com si no, i cadascú ha tingut una experiència directa o indirecta en relació amb les matèries legals.² El dret, en sentit ampli, és un element transversal, horitzontal, en l'activitat humana. Des de la Constitució fins al reglament del joc del futbol, la vida està impregnada d'elements jurídics, perquè

---

1. Wagner, Richard. *Els mestres cantaires de Nuremberg*. Trad. de Joaquim Pena. 2a edició. Barcelona, Associació Wagneriana, 1923, p. 194. Cant final de Hans Sachs.

2. Twining, William. *Blackstone's Tower: The English Law School*. The Hamlyn Lectures. Sweet & Maxwell. Londres, 1994, p. 15.

les relacions humanes requereixen una organització. L'exemple típic el constitueix el mite de Robinson Crusoe. Abans de trobar un altre ésser humà, en Divendres, Robinson no necessita més que la seva Bíblia per poder comunicar-se amb Déu; l'illa li ofereix aliment i seguretat contra els perills de la naturalesa; però quan troba en Divendres hi estableix un «contracte» i llavors, segons diu Hattenhauer, apareixen la pau i el dret entre els homes. Aquest contracte simbolitza el contracte social sobre el qual, i d'acord amb la doctrina iusnaturalista, es fonamenta la societat humana i, en conseqüència el dret.³

3. El dret està format per uns subelements que són les normes o regles jurídiques. Aquestes plantegen de forma abstracta les conductes possibles i les seves possibles solucions: un exemple clar el tenim en l'art. 1902 CC, quan diu que qui per acció o omissió causa dany a una altra persona, si ha actuat amb culpa o negligència, està obligat a reparar el dany causat: és a dir, descriu una conducta i li atribueix una conseqüència, la reparació del dany. La norma passa de l'estat de formulació teòrica quan es produeix el fet de referència; llavors, algú ha de ser capaç de decidir si els fets que han tingut lloc s'adapten o no a allò descrit a la regla enunciada, o bé resulta extern, o bé és un cas límit. Per tant, algú ha d'interpretar. El jurista és aquella persona encarregada de fer-ho. És aquest l'objecte del meu discurs. He ocupat dos llocs importants en el sector jurídic: he estat professora a la meua Facultat i ara jutge al Tribunal Suprem; en ambdós casos, he d'interpretar, i aquesta reflexió se centra en aquesta activitat. Vostès em permetran que per fer més amena aquesta reflexió i més entenedora, utilitzi un paral·lel entre l'interpret jurídic i el musical.⁴

4. Interpretar és una paraula no exclusivament jurídica, en tant que consisteix en la utilització d'un mètode per donar sentit a alguna cosa. No constitueix, per tant, un monopoli jurídic. Però hi ha suficients elements comuns com per facilitar una reflexió que permeti la identificació d'allò que el jurista fa en la seva tasca diària.

---

3. Hattenhauer, Hans. *Conceptos fundamentales del Derecho civil*. Trad. de Gonzalo Hernández. Ariel, Barcelona, 1987, p. 18.

4. No és un plantejament original, ho haig de reconèixer. Altres ho han fet abans i segurament amb millor fortuna: el jurista i musicòleg italià Salvatore Pugliatti va publicar un important llibre sobre *L'interpretazione musicale* en 1940; Giovanni Iudica, que en 2004 va publicar un assaig en honor de Pugliatti a la Rivista di Diritto civile titulat «Interpretazione giuridica e interpretazione musicale». Altres autors s'han preocupat de la relació entre el Dret i altres aspectes de l'art: Claudio Magris a «Literatura y Derecho»; Richard A. Posner a *Law and Literature* i Sosa Wagner a «El Derecho y la ópera».

El punt de partida es pot centrar en el següent: una obra, qualsevol obra, és el resultat final d'una activitat intel·lectual. Es pot manifestar de formes diverses: ja sigui directament, quan el destinatari pot captar sense problemes el que l'autor li està dient, per exemple, una novel·la, la pintura, o bé sigui indirectament, perquè la naturalesa de l'obra creada requereix un intermediari entre el creador/autor i el destinatari, com passa en el cinema, el teatre i la música. L'actor/intèrpret serà qui ens permetrà entendre què és el que l'autor ens ha volgut dir. És cert que, en aquest darrer cas, el cinema i el teatre poden ser accessibles a través de la lectura del text, però això no passa en absolut amb la música, perquè el text musical té unes dificultats de llenguatge que no estan a l'abast i perquè requereix una tècnica altament qualificada per traduir-lo i fer-lo entenedor al destinatari.

5. Dworkin defensa l'existència de diferents tipus d'interpretació, entre les quals identifica aquella que anomena «interpretació creativa»,⁵ que lliga amb la interpretació artística. La interpretació de les pràctiques socials coincideix amb l'artística perquè ambdues tenen com a objectiu donar sentit, interpretar, una cosa creada per algú com una entitat diferent (*as an entity distinct from them*), és a dir, el que anomenaríem una obra, i afegeix que la interpretació creativa es proposa desxifrar les intencions dels autors, però –i això resultarà molt important per al que vull dir– en els propòsits en l'actuació (*play*) no són fonamentals els de l'autor, sinó els de l'intèrpret.⁶ Això serà bàsic per a la interpretació del dret.

En aquest punt resulta útil la cita del text d'Alex Ross,⁷ quan diu, citant el *Dr. Faustus* de Mann, que «componer es una tarea difícil, desesperadamente difícil», perquè allò que «*emerge es una obra de arte en clave, que ha de ser desentrañada por otros músicos a los que se debe convencer previamente. Al contrario que una novela o un cuadro, una partitura desvela todo su significado solo cuando se interpreta delante de un público; es una criatura de la soledad que depende de las personas*». I afegeix: «*Terrores innombrables se deslizan hacia el limbo entre la composición y la interpretación, durante la cual la partitura descansa en silencio sobre el atril*.» Aquesta mateixa situació es produeix entre els juristes, especialment els jutges.

Amb aquestes reflexions inicials, hem arribat a una primera conclusió: el text és independent de l'autor, però per a la seva efectivitat li cal un intermediari.

---

5. Dworkin, Ronald. *Law's Empire*. Fontana Press, Londres, 1986, p. 50.

6. Dworkin, Ronald. Ob. cit., p. 52.

7. Ross, Alex. *El ruido eterno. Escuchar el siglo XX a través de su música*. Trad de Luis Gago. Seix Barral. Barcelona, 2009, p. 204.

6. Per arribar a un resultat plausible, el músic i el jurista poden i deuen interpretar. I això permet unes semblances entre ambdues activitats:

1a. L'objecte, allò a què s'ha de donar sentit, és un text «silenciós». Sense un intèrpret, el text no té sentit per a la majoria.

2a. L'intermediari ha de ser un tècnic especialitzat en les tècniques d'interpretació adequades. Per tant, el creador de la llei, el legislador, acaba la seva feina quan es publica la llei en un diari oficial, i a partir d'aquí necessita un intermediari perquè el text sigui efectiu. Aquest intermediari, el jurista, ha de saber identificar el cas que la llei preveu en el seu llenguatge abstracte. És molt possible que al resultat de la interpretació se li hagi de donar el nom de dret.

3a. El text no té un significat unívoc. Un text aparentment clar com l'art 32 CE, pot tenir diferents significats a la pràctica.

7. Malgrat que Posner digui que avui dia el tema de la interpretació produeix esgotament,⁸ els autors segueixen pensant i repensant quin és el seu significat. Molt especialment en relació amb els jutges, la interpretació dels quals produeix resultats no neutres, per no utilitzar altres adjectius més radicals. Twining i Miers diuen que la paraula *interpretar* s'usa normalment en el sentit de *clarificar la finalitat de o atribuir un sentit* a la regla; però afegeixen que aquesta paraula, a més del sentit bàsic, molt sovint s'usa per suggerir a l'intèrpret un paper més ampli; és a dir, el que inclou un element d'elaboració, o d'elecció, o fins i tot de creació. En casos com la interpretació de *Hamlet* per part de Laurence Olivier, o la interpretació d'una sonata de Beethoven per Alfred Brendel, semblaria estrany tractar la interpretació simplement com una qüestió de descobriment o explicació, perquè, segueixen dient aquest autors, l'intèrpret treballa amb un material que ofereix, en major o menor grau, un element d'elecció o creativitat per la seva part.⁹ En els casos que estic intentant estudiar, és a dir, el text musical i el jurídic, el tècnic intermediari/intèrpret pot traïr el text. Però el grau de traïció no el podem saber si no apliquem les tècniques correctes d'interpretació. En ambdós casos, l'intèrpret pot recrear el text i oferir un significat tan acceptat que es consolidi al llarg dels segles. Així, per exemple, la interpretació de les simfonies de Beethoven impulsada per Wagner en

---

8. Posner, Richard A. *Law and Literature*. Edició revisada i augmentada. Harvard University Press, Cambridge, Ma. 1998, p. 209.

9. Twining, William; Miers, David. *How to Do Things with Rules. Law in Context*. Weidenfeld and Nicholson, Londres, 1976, reimpressió 1978, p. 83.

el segle XIX, com a *kapellmeister*, es va consolidar en una escola els seguidors de la qual han perdurat pràcticament fins ara i han creat un gust, de manera que intents de revisió, com els de Harnoncourt, no han assolit un èxit generalitzat.¹⁰ I si això ho traslladem al camp del dret, i tornant a l'article 1902 CC, veurem que en els anys 80, però especialment en els 90, la interpretació que deia que consagrava una responsabilitat quasi objectiva, amb una espècie de presumpció de culpa, ha estat superada en els anys 2000, però segueixen fins a la nàusea els tribunals inferiors ancorats en l'anterior definició, que és repetida encara pels advocats. L'interpret té un paper decisiu en la vida del text, ja que de la seva manera d'afrontar-lo en dependrà la forma com el destinatari l'entendrà i com serà executat, en la interpretació musical, o aplicat, en la interpretació jurídica.

8. En aquest context, ens hem de preguntar si pot haver-hi elements comuns en ambdós tipus d'interpretació. Per arribar a un resultat plausible, es poden emprar diferents mètodes, però en ambdós sistemes, el musical i el jurídic, hi ha sempre una discussió: quin paper hi té la intenció de l'autor del text que s'ha d'interpretar? Ha de ser o no decisiu?

Dworkin es pregunta si la interpretació artística inevitablement tendeix a descobrir les intencions de l'autor, o si aquest descobriment ha de ser independent dels valors del mateix intèrpret. Aquesta és una qüestió crucial per als operadors jurídics i té molta relació amb el que abans he dit sobre la traïció del text. Puc posar diversos exemples, en un àmbit o en l'altre: la identificació amb un jeu del personatge ridícul de Beckmesser, en *Els mestres cantaires*, ha sigut una tònica dels intèrprets de l'obra de Wagner, cosa que també passa amb el contingut del discurs final de Hans Sachs, que s'ha identificat amb els valors «nazis» posteriors. S'interpreta això en el sentit de l'autor o en el de l'analista?¹¹ He usat aquest exemple per no repetir el que posa Dworkin en relació amb el personatge de Shylock a *El mercader de Venècia*,¹² però la idea és la mateixa.

Aquí trobem una diferència essencial entre la interpretació artística musical i la jurídica. Avui ningú dirà que la norma escrita, la llei en definitiva, s'ha d'in-

---

10. Un exemple definitiu va ser la «recreació» de la *Passió segons sant Mateu*, de Bach per Mendelssohn, i els actuals intents de depuració, que molts cops no arriben al públic perquè s'aparten del gust consolidat.

11. Un excel·lent exemple de la interpretació d'aquest difícil text el podem trobar a Michael Scott Rohan. «Sachs's Secret», Opera. Londres. maig 2011, volum 62, n. 5, p. 524.

12. Dworkin. Op. cit., p. 55.

interpretar d'acord amb la voluntat del legislador. Diu Delgado que l'opinió dominant nega la transcendència, i fins i tot la possibilitat, d'investigar la voluntat del legislador, i afegeix que, d'acord amb els juristes anglesos, un cop votada una llei, és autosuficient; per això, es parla d'una *voluntat de la llei*, purament objectiva, que prescindeix del procés psicològic i individual d'aquelles persones que han intervingut en l'elaboració de la norma.¹³ Si em demaneu la meua opinió, m'inclino més per la tesi anglesa, però és cert que avui està sobre la taula la interpretació teleològica, és a dir, aquella que busca el fi de protecció de la norma, que serà un indicatiu molt important als efectes de resoldre l'aplicació o no als casos concrets.

En aquest punt de l'intent d'explicació d'unes certes similituds entre la interpretació d'un text musical i la d'un text jurídic, caldrà afirmar que existeixen evidents diferències, la qual cosa ens portarà a concloure que la interpretació jurídica té unes característiques especials que no resideixen en l'objecte o en la forma d'arribar a donar sentit a un text, sinó en la finalitat de la mateixa interpretació. Anem per parts.

9. Un text pot tenir diversos sentits i la llei no deixa de ser un text literari, que molts cops utilitza paraules en un sentit diferent del que tenen en el llenguatge vulgar, o bé poden aparèixer amb més d'un significat. On resideix el problema? Como diu Iudica,¹⁴ en què *la literatura descriu i la llei prescriu*: s'ha de complir un mandat i per això s'ha de donar un sentit al text en què aquest mandat s'inclou. Perquè hem de ser conscients que la llei, com qualsevol obra humana, un cop expressada, té vida pròpia. No és admissible la prohibició d'interpretació perquè és impossible. L'interpret ha d'identificar i individualitzar el sentit del text.

Aquí tornem a l'inici, és a dir, a la interpretació musical (o artística) i la interpretació jurídica. Es produeix un paral·lelisme entre les dues tècniques interpretatives, de les quals el públic solament estarà interessat en el resultat: si la peça musical és o no atractiva, si sona bé. Si aquella sentència ha protegit el dret de qui ha demanat protecció. En general, importa poc quin ha estat el mètode que ha permès obtenir el resultat satisfactori –és a dir, la tècnica utilitzada–, sempre que el resultat sigui acceptable.

---

13. Delgado Echeverria. A Lacruz, Sancho, Luna, Delgado, Rivero, Rams. *Elementos de Derecho civil I. Parte general*. Dyckinson, Madrid, 1998, p. 231.

14. Iudica. «Interpretazione giuridica e interpretazione musicale», *Revista di Diritto Civile*, vol 50, n. 3, 2004, p. 467-479.

10. On resideixen, doncs, les diferències? La principal es troba en el paper que els fets juguen en la interpretació jurídica. És a dir, en definitiva, en l'aspecte d'aplicació de la norma, cosa que no es produeix mai en la interpretació artística. No es tracta tant d'una traducció d'un text, sinó de com aquesta prescripció legal continguda en el text legal es posa a funcionar, l'eficiència del resultat. I això no depèn de les voluntats dels operadors jurídics, sinó de la voluntat dels destinataris de la norma, perquè sense els fets la norma jurídica no és res. I davant d'una situació fàctica es poden produir tres possibilitats: (i) el cas està totalment previst; (ii) el cas no està previst, o (iii) és dubtós que el cas estigui inclòs a la norma. L'actitud de l'interpret varià en els dos darrers casos, segons que es tracti d'interpretar una norma de dret públic/penal o una de dret privat. Així, deixant de banda el primer cas, que es resol de la mateixa manera en les dues jurisdiccions, i en relació al cas (ii), si es tracta de dret penal, la solució serà sempre l'exclusió i el mateix succeirà en el cas (iii), si el que pretenem és interpretar una norma de característiques penals. En canvi, si es tracta de dret civil o dret privat en general, es plantejaran els dubtes de tècnica d'aplicació que s'utilitzi, perquè: podem aplicar per analogia una norma prevista per a una situació a una altra situació semblant, però no prevista? L'exemple de l'aplicació de l'art. 28, la indemnització per pèrdua de clientela, en la llei de contracte d'agència als contractes de distribució és un exemple recent de com es planteja aquesta qüestió¹⁵ en termes civils. Els casos dubtosos, entre els quals es troba l'analogia, tenen encara més problemes: com es resol la responsabilitat de l'administrador d'una societat en concurs quan els creditors demanen que respongui de les quantitats que no podran obtenir dels béns del concursat? No és aquesta l'ocasió de parlar de les solucions. El que vull dir és que els casos dubtosos no poden plantejar-se en la interpretació musical. O almenys aquells casos dubtosos que impliquin prendre una decisió del tipus que ara estic analitzant.

11. Una segona diferència es troba en la llibertat de l'interpret. Un jurista no és lliure d'eleger el mètode a través del qual aplicarà les propostes legislatives. La tasca interpretativa consisteix a donar sentit a dos elements de la norma, però fonamentalment a un: el que es denomina el *supòsit de fet*, és a dir, en quines ocasions s'aplicarà aquella concreta solució legal, per a quin cas està prevista aque-

---

15. Com a exemple, vegeu la STS 149/2011, de 3 de març, on se cita la jurisprudència anterior que admet l'aplicació analògica de l'art. 28 LCA als contractes de distribució.

lla regla. Aquesta és una de les funcions de l'intendent: reconèixer el supòsit de fet i aplicar-hi la conseqüència jurídica. L'art. 3 CC li diu a l'intendent quins són els mètodes que ha d'utilitzar per donar sentit a la frase: «*las normas se interpretarán según el sentido propio de sus palabras, en relación con el contexto, los antecedentes históricos y legislativos, y la realidad social del tiempo en que han de ser aplicadas, atendiendo fundamentalmente al espíritu y la finalidad de aquellas*». D'acord amb això, l'intendent jurídic no es pot permetre determinades llibertats permeses a altres tipus d'intendents, entre els quals es troba el professor. El jutge, màxim aplicador de la llei i, per tant, el seu màxim intendent, no és lliure de donar-li el sentit que, d'acord amb els seus valors, aquesta llei ha de tenir en l'aplicació al cas concret. Per tant, la nostra interpretació es basa en l'exclusió de la llibertat, perquè la funció, no deixant de ser creativa, és més aviat normativa. L'intendent jurídic té un avantatge i un inconvenient enfront del seu col·lega musical: l'avantatge és que la mateixa llei li proporciona un mètode vinculant per realitzar, bé o malament, la seva pròpia elecció interpretativa, mentre que l'intendent musical té una tècnica molt alta, però no un mètode segur que li permeti justificar la seva pròpia elecció. D'aquí que el segon és molt més lliure que el primer, perquè podrà realitzar la seva elecció interpretativa atenent no a criteris vinculants preestablerts, sinó a aquells que, d'acord amb la seva cultura, la seva sensibilitat, la seva visió de l'art, la seva adhesió a l'autor, o a una tradició interpretativa, considerarà preferible adoptar, amb l'únic límit del text a interpretar.

12. La tercera diferència es troba en la uniformitat de la interpretació jurídica. Deixeu-me utilitzar unes ratlles de Posner.¹⁶ Aquest autor diu que el propòsit de la interpretació, de qualsevol tipus d'interpretació, d'un conjunt de proposicions és conjuntar el sistema i que això s'aconsegueix millor quan es contempla el conjunt de recomanacions que l'autor d'allò interpretat tenia al pensament. Posa l'exemple de la interpretació historicista d'una peça musical i el mateix en la interpretació dels contractes, coincidint amb l'art. 1281 CC. Si ho comparem amb els textos jurídics, això no resulta gaire possible perquè aquests estan escrits amb pressa (*in haste*), per gent que molts cops ni són gaire hàbils, ni són gaire competents, de manera que una llei pot contenir repeticions sense sentit i contradiccions. Però, certament, cal interpretar-la, i a diferència del que passa amb una interpretació musical, el Tribunal Suprem no té cap necessitat de

---

16. Posner, Richard A. Ob. cit., p. 210 i p. 239

convèncer ningú de la justícia (rightness) de les seves interpretacions, perquè la seva paraula és llei (*its word is law*).¹⁷ Ara bé, la gran diferència està en què de les interpretacions que produeix el Tribunal Suprem es pot deduir la necessitat de canviar la llei. Fins aquí la cita de Posner.

Una situació semblant es produeix a Espanya: les SSTC 273/2005, de 27 octubre, i 52/2006, de 16 febrer, declaren inconstitucional l'art. 133, primer paràgraf CC, perquè impedeix al progenitor no matrimonial la reclamació de la filiació quan manca possessió d'estat. La jurisprudència del Tribunal Suprem havia ja inclòs en l'art. 133.1 CC el progenitor en la situació prevista, i establia així una interpretació correctora de la llei i es convertia en legislador *de facto*. El TC avala aquesta doctrina, però es veu en l'obligació de declarar la inconstitucionalitat per omissió de l'esmentat art. 133.1 CC. Les Corts espanyoles no s'han sentit obligades a modificar l'art. 133 CC. La pregunta és per què: és que confien en el bon sentit del TS? Però si és així, el TC està alterant el sistema de fonts del dret i convertint la jurisprudència en font, quan solament «complementa» l'ordenament jurídic, tal com diu l'art. 1.6 CC. L'anècdota de l'exemple no pot fer-me desviar del que volia dir en aquest punt: la interpretació judicial, que és una de les possibles en l'àmbit jurídic, té una finalitat doble: (i) per una banda, haurà de protegir els drets de les persones que es veuen forçades a utilitzar els tribunals per obtenir l'eficàcia dels seus drets, i (ii) per una altra, haurà de permetre l'adaptació de les regles vigents a les situacions creades de nou. És per això que una llei, com el Codi Civil, no requereix modificacions constants.

La uniformitat en la interpretació de la llei permet allò que diu Posner, en el sentit que consent organitzar el sistema. I amb aquesta organització s'aconsegueix una finalitat bàsica en els sistemes jurídics: la seguretat, que un sistema erràtic, amb una interpretació erràtica, impedeix. La seguretat no importa en els altres mons en què la interpretació es belluga.

D'aquesta manera, podem acabar dient que la diferència no és casual. Obeeix a la distinta finalitat d'ambdós tipus d'interpretació: l'interpret jurídic crea dret, és a dir, aplica una norma a un cas real, els interessos del qual ha de calibrar per decidir. Incideix en la vida de les persones. Aquí es troba la gran diferència.

---

17. Posner, Richard A. Ob. cit., p. 240.

Voldria acabar usant un pensament sobre la música expressat per Eugenio Trias,¹⁸ quan cita una definició clàssica de música: «*El arte de la organización de los sonidos que pretende promover emociones en el receptor*».¹⁹ Les emocions que suscita la música, segons Trias, són no solament la *semiología dels afectes*, sinó intel·ligència i pensament musical, amb pretensió de coneixement. Aquest nexce entre organització del so i emocions es dóna en totes les cultures,²⁰ així com en totes les cultures es produeix la necessitat d'organitzar les relacions humanes. Però la diferència es troba en el fet que en l'àmbit musical la interpretació d'aquesta organització és evolutiva, mentre que en el camp jurídic, i per raons de seguretat jurídica inherents a l'organització social, la interpretació jurídica ofereix i ha d'oferir poca creativitat. La creativitat pertany a un altre operador jurídic, el professor, però aquesta és una altra part de la mateixa moneda que avui ha de quedar aturada.

Moltes gràcies.

Encarna Roca Trias
Barcelona-Girona, abril 2012

---

18. Trias. *El canto de las sirenas*. Galaxia Gutenberg. Círculo de Lectores, Barcelona, 2010. p. 19.

19. Coincideix amb la definició de Heinrich Kristoph Koch, citada per Eggebrecht «¿Existe la música?», a Dahlhaus-Eggebrecht. *¿Qué es la música?* Trad. de L. A. Bredlow. Acantilado, Barcelona, 2012, p. 20.

20. Trias. Ob. cit., p. 22.

Iniziative
Dopo la laurea 2018
Università Bicocca
www.unibicocca.it

**PARAULES D'ANNA M. GELI,
RECTORA MAGNÍFICA DE LA UNIVERSITAT
DE GIRONA, EN L'ACTE D'INVESTIDURA
COM A DOCTORA HONORIS CAUSA
DE LA DOCTORA
ENCARNA ROCA I TRIAS**

---

*Distingits doctors, professors i professores,
nou membre del Claustre de la UdG,
membres de la comunitat universitària,
senyores i senyors, amigues i amics,*

Avui celebrem la setena sessió d'investidura de doctors honoris causa de la història de la Universitat de Girona. I la doctora Encarna Roca és la quinzena persona a qui s'atorga aquest honor universitari. I la segona dona, després de la professora Carmina Virgili. En la llista, hi ha presents representants de molts camps de la creació, de l'estudi, de la ciència i la cultura. Els doctors honoris causa de la UdG abracen aspectes de l'activitat humana tan diversos com l'economia, la geologia, la química, la història, la filosofia, la gastronomia, el pensament, la música, la ictiologia, la política i l'advocacia. Han estat nomenats pels seus mèrits, per la seva contribució al progrés de la societat i per la seva implicació amb la nostra Universitat, i hem de dir que, tots i cadascun d'ells, aporten un benefici significatiu a la nostra institució, que en surt especialment reforçada. En la cultura anglosaxona es diu que l'obra que perviu dels editors és el catàleg que han treballat amb cura. De les universitats es podria dir una cosa semblant. Un dels trets que les caracteritza és justament el nivell i la grandesa humana i intel·lectual de les persones que han merescut aquest reconeixement. Entre d'altres factors a tenir en compte, la relació d'honoris causa és una radiografia de les voluntats, dels desitjos i les aspiracions, dels reptes i els compromisos de la Universitat mateixa.

Per això avui tornem a celebrar una cerimònia de gran transcendència per a la nostra Universitat. Una cerimònia festiva i d'exaltació dels valors propis del món universitari. Una cerimònia que proclama també la necessitat que la Universitat s'obri al món que l'envolta, que reculli les energies pròpies de la societat i les faci seves.

Som conscients que els moments que vivim són extremament difícils. No només pel que fa a les conseqüències de la crisi, amb la consegüent política de contenció econòmica que estem obligats a dur a terme. També pel que fa a la redefinició mateixa del sistema universitari, del paper de les universitats en el si de la societat. Avui no és el moment d'entrar en aquests assumptes que marquen la línia del dia a dia, però sí que és bo de tenir-los en compte. Justament perquè, avui, la Universitat sencera, com a institució, pren una sola veu en un acte que reafirma el nostre compromís col·lectiu per l'excel·lència.

No puc afegir gaire res més als elogis que, en el moment de la laudatio, ha rebut la doctora Encarna Roca. I tanmateix, els seus mèrits, evidents i diàfans, es concentren en un aspecte que m'agradaria remarcar i que és el que avui honorem de manera especial: el seu compromís progressista amb una justícia equitativa i una legislació que no solament regula el present sinó que és baula que ens relliga amb el passat. Un compromís, també, amb un país com el nostre, que es va dotar d'una legislació pròpia fa segles i que ha pervingut fins als nostres dies com a tresor jurídic i també com a senyal d'identitat.

En aquest sentit, la tasca de la doctora Encarna Roca és exemplar. Cal destacar la seva vocació docent i la seva condició de pionera, com a dona, en el món de la jurisprudència. Cal destacar la seva implicació en la recerca i en l'estudi de les lleis. Però m'atreveixo a dir que la gran aportació de la doctora Roca és la seva dedicació intensa i continuada a la reafirmació del dret català. I, amb el dret, aquest instrument de convivència de què ens dotem, la reconstrucció d'una part transcendental de la nació on habitem.

El dret civil d'aquest país és, ha estat, continuarà essent, un mètode efectiu de civilització. Però, al mateix temps, és un monument, una base sobre la qual s'ha construït una manera d'organitzar-se, una geografia humana i un model de relacions socials. Un monument, repeteixo, a l'alçada de les grans construccions artístiques o dels avenços científics, a l'alçada de tot allò que transmetem a les noves generacions i que ens identifica com a poble. I Encarna Roca ha treballat, al llarg de la seva trajectòria, amb una constant implicació a favor de la consolidació d'aquest dret particular i creador d'un esperit col·lectiu.

Aquí m'agradaria esmentar especialment la seva labor com a directora de les Jornades de Dret Català de Tossa, una iniciativa que ens és ben propera i que va servir, entre altres coses, com a empenta dels estudis universitaris a Girona. Els

estudis de Dret a Girona, la seva evolució i la seva diversificació, han estat un dels pilars de la nostra institució. Van representar, en el seu moment, un plus de prestigi que s'ha anat solidificant amb els anys. Amb la concessió del doctorat honoris causa a la professora Encarna Roca retem també homenatge, en certa manera, a totes les persones, tots els professors i les professores de la UdG que treballen en el camp jurídic.

Permeteu-me que ara faci una breu aportació personal. Durant una curta època de la meua vida vaig tenir l'honor de formar part de l'administració catalana, com a responsable de la Secretaria de Família del Departament de Benestar i Família. Aleshores, la lectura dels treballs d'Encarna Roca, publicats poc temps abans i referits a la família i al canvi social que experimentava la institució i a les noves formes de relacions interpersonals, van ser per a mi una font de coneixement basada en un criteri sòlid i fonamentat. (Recordo concretament una publicació: *Familia y cambio social*, Ed. Civitas, 1999). No parlàvem de «família», sinó de «famílies», i aquest canvi conceptual, de to progressista i acollidor, es deu en bona part al mestratge de la doctora Roca, al seu interès per aconseguir que els ciutadans puguin viure la seva intimitat amb absoluta llibertat i respecte.

Celebrem, doncs, la incorporació d'una figura destacada del món del dret com a membre del Claustre de la Universitat de Girona. Amb l'alegria de la celebració d'un acte acadèmic de prestigi i amb la convicció d'haver enfortit el patrimoni de la UdG amb una persona que l'honora a bastament.

Un acte com aquest ens esperona i ens dóna forces, com a Universitat, per deixar constància dels objectius i les fortaleces de la nostra institució. Ara, més que mai.

Moltes gràcies a la nova doctora pel seu mestratge. Moltes gràcies a tots vosaltres per la vostra presència i el vostre suport.

Anna M. Geli
Rectora de la UdG
Girona, 13 d'abril de 2012

PRESENTACIÓ DEL DR. GEORGE STEINER
A CÀRREC DE LA DRA. MARIA JOSEP BALSACH

---

*Rectora Magnífica,
President del Consell Social,
Secretari General,
Dr. Josef Havel
Dra. Victòria Salvadó
Dr. Juan Manuel Sánchez
Excel·lentíssimes autoritats,
Professores i professors, personal de la Universitat, estudiants,
Senyores i senyors,*

En nom de la Càtedra d'art i Cultura Contemporanis, de la Facultat de Lletres i dels professors de l'Àrea d'Història de l'art, em correspon l'honor d'exposar avui, en aquesta solemne sessió acadèmica, els mèrits que reuneix el professor George Steiner per ser investit doctor *honoris causa* de la nostra universitat. Steiner ha estat considerat un dels darrers grans humanistes del segle XXI, i representa un dels models més lúcids, ètics i punyents de la definició de la cultura, de la crítica i de l'hermenèutica, reconegut internacionalment. La seva vida i la seva obra mostren, de fet, l'enorme abast temàtic del seu pensament, que ara intentaré de presentar de forma molt resumida.

George Steiner va néixer a París l'any 1929, fill de jueus austríacs. L'any 1940 es va traslladar amb la seva família als Estats Units fugint del nazisme. (“La meua vida –ha escrit– ha estat relacionada sempre amb la mort, amb la memòria i l'Holocaust”). Steiner va estudiar a les universitats de París, Chicago, Harvard i Oxford i es va convertir en crític de les revistes *The Economist*, del *Times Literary Supplement* i *The Guardian*. La docència, però, ha estat una de les seves passions. Considerat com a políglota i *Polymath*, ha estat professor de Literatura comparada de les universitats de Princeton, Cambridge i Ginebra, professor convidat de moltes universitats europees i actualment conserva els títols d'excel·lència –entre d'altres– d'Extraordinary Fellow del Churchill College de la Universitat de

Cambridge, Fellow del Churchill College de Cambridge, Weidenfeld Professor de la Universitat d'Òxford i Norton Professor de Poesia de la universitat de Harvard. Entre les mencions honorífiques, recordarem que li fou atorgat el Premi Príncep d'Astúries d'humanitats, pocs mesos després d'haver estat convidat a Girona per la Càtedra d'Art i Cultura Contemporanis com a "Mestre del llegir", una de les auto-definicions que més li agrada remarcar.

La seva llarga recerca sobre el llenguatge, sobre la comunicació i la transmissió, exigeix una marca obligada de reconeixement. El professor Steiner ha declarat en diverses ocasions que no té escola, que els seus assaigs formen part d'un concepte que sobrepassa l'especialització i s'obren a l'esforç per retransmetre el sentit pregon de la Paraula i de fer transparents les fonts. Des del seu primer llibre *Tolstoi o Dostoievski*, publicat l'any 1959, fins a *Les gramàtiques de la creació* del 2001, es despleguen obres tan importants com *La Mort de la tragèdia* (1961), *Anno Domini* (1966), *Llenguatge i silenci* (1967), *Extraterritorial* (1971), *Després de Babel* (1975), *Antígones* (1984), *Presències reals* (1989), *En el castell de Barbablava. Notes per a una redefinició de la cultura* (1991), *Passió intacta* (1996) o *Nostàlgia de l'absolut* (1974).

Tot escrivint sobre literatura russa i la tragèdia grega, sobre Homer i Paul Celan, Shakespeare o Dante, sobre Heidegger i la cosmologia contemporània, l'art i la música, Steiner ha construït una obra que ens interroga i ens mostra el significat autèntic reclòs en les obres mestres, la seva paraula viva, allò que encara ens pot salvar. Les idees que planteja i les preguntes que formula, són, alhora, les més subtils i les més urgents, perquè estan relacionades de manera pregona amb la vida i amb la llibertat. Per citar unes paraules del professor Xavier Antich, que ens va acompanyar els dies d'abril que vam compartir amb el gran erudit, "Steiner no ha deixat de lluitar per un humanisme capaç de posar en el centre de tots els seus esforços l'horitzó d'un món més humà. Perquè si l'humanisme, avui, encara té algun sentit, no és per mantenir la tradició del passat, sinó per obrir-se al futur: l'humanisme és una aposta per la vida i per la dignitat, per la responsabilitat que exigeix, a cada pas, humanitzar el present".

La seva condició històrica i familiar d'exiliat i com a figura del supervivent, de *frontalier*, d'ésser un "convidat a la casa de l'Ésser", fa de George Steiner un custodi del llenguatge i dels valors i perplexitats d'un món que tendeix, a poc a poc, a disgregar-se tan anímicament com moral entre la voràgine de tanta banalitat. El paper de la cultura després de Auschwitz, la denuncia del desprestigi de la lectura, de l'oci inundat de violència, del tràfec social on no hi ha lloc per a la

reflexió o bé el qüestionament ètic de tot el que dificulta el recolliment interior, la solitud creadora, són els cavalls de batalla que poden trobar-se, com a presència real, darrera la crítica i l'escriptura de George Steiner. “Jo vull ser errant. Visc segons el lema de Baal Shem Tov, el gran rabí del segle XVIII: “La veritat està sempre en l'exili”.

Però ens cal també assenyalar breument la gran vinculació anímica i simbòlica que Steiner té amb la ciutat de Girona. En la seva obra “*Els llibres que no he escrit*” parla del significat testimonial de la conferència que va realitzar a la nostra Universitat l'any 2001. Ell mateix va triar el títol de Duke of Girona en la concessió del Premi de Redonda que atorguen intel·lectuals espanyols. En la seva autobiografia filosòfica titulada *Errata. L'examen d'una vida*, descriu les seves vivències del call de Girona, “les pressions inconscientment sentides de la història en instants enigmàtics. [...] El temps de Girona és el temps europeu –escriu–, aquesta espècie de paper d'escata de la història no satisfeta” que es concentra en el rostre d'alabastre de la Comtessa Ermessenda, un perfil de Brancusi o en el crit de la pintura de Bacon. Girona, doncs, com a centre d'Europa, “condensació i concentració de la presència palpable de la temporalitat humana”.

És, doncs, per moltes raons i, certament, per tot això, Rectora Magnífica, que sollicito que s'atorgui i es confereixi el grau de doctor *honoris causa* al senyor George Steiner.

Moltes gràcies.

Maria Josep Balsach
Girona, 26 d'octubre de 2012

PARLAMENT DEL DR. GEORGE STEINER

Dear friends:*

Girona is magical. Its silences are like no others. Here dwelt the great Kabbalist, Isaac the Blind, in that haunted street near which I had the privilege of staying as your guest. He was blind but wisdom made him sharp-sighted. Across long centuries the masters and scholars of Girona have lectured in that magnificent medieval aula, masters in those arts of teaching, of transmission on which the fragile survival of the litterae humaniores- what a proud name-depend. Girona has known difficult moments in our recent, cruel chapter of history. Today it flourishes, in the social and exact sciences, in analytical chemistry no less than in the history of art and literature. Students come from near and far as they did in those pilgrimages towards wisdom of the Middle Ages.

I deeply regret that I cannot be with you to receive this great honour. But I am with you and grateful.

George Steiner
Girona, 26 d'octubre de 2012

---

* El professor George Steiner no va poder assistir a la cerimònia d'investidura, a causa del seu estat de salut, tot i que d'alguna manera va participar en l'acte de manera activa, ja que hi va intervenir amb un escrit fet expressament en el qual agraià l'honor concedit i lloava tant la tradició universitària de Girona com el present "on floreixen tant les ciències socials, les exactes o la química analítica, com la història de l'art i la literatura".

PRESENTACIÓ DEL DR. JOSEF HAVEL
A CÀRREC DE LA DRA. VICTÒRIA SALVADÓ

---

*Rectora Magnifica,
President del Consell Social de la UdG,
Excel·lentíssimes autoritats,
Membres de la comunitat universitària,
Senyores i senyors,*

És un gran honor per mi fer, de manera conjunta amb el professor Juan Manuel Sánchez, l'elogi del professor Josef Havel, de la Masaryk University de Brno (República Txeca), a qui el Consell de Govern de la Universitat de Girona ha concedit el doctorat *honoris causa*. Aquesta concessió promoguda pel Departament de Química s'ha fet tot prenent en consideració els criteris que estableix la normativa de la nostra universitat i, molt especialment, els que es refereixen a les seves aportacions científiques, la vinculació a la institució universitària i a la UdG, així com el seu servei a la societat a través de la transferència del coneixement i de la formació en l'àmbit de la Química i de la Química Analítica. En aquest acte, hem volgut escenificar, amb el padrinatge conjunt de dos professors de la UdG, que la recerca col·laborativa i el treball en grup són elements essencials de la recerca en Química, com també ho és el mestratge de persones com Josef Havel, innovadores, curioses, entusiastes, amb una sòlida formació en ciències experimentals i amb un interès innat pel desenvolupament en altres àmbits científics i humanístics.

Josef Havel va néixer a Brno (Moravia) l'any 1940, durant l'ocupació alemanya. Va completar els seus estudis universitaris l'any 1962, amb la presentació de la tesi doctoral en Química Analítica, l'any 1967. La seva estada postdoctoral de dos anys al Royal Institute of Technology d'Estocolm (KTH) va representar

un canvi molt important a nivell personal i professional atès que allí va conèixer el professor Gunnar Sillén, un dels seus referents i també referent internacional dels estudis d'equilibris en dissolució. Al KTH, també va coincidir amb investigadors de Barcelona, com el professor Manuel Aguilar; italians, com el professor Diego Ferri; i d'Egipte, com el professor Muhammed: tots ells van crear escola i van esdevenir referents internacionals en l'àmbit de la Química Inorgànica i de la Química Analítica.

Aquestes professors van propiciar estades dels seus doctorands en aquesta institució. En el meu cas, vaig tenir el privilegi de realitzar-hi dues estades post-doctorals. L'admiració de Havel pel professor Sillén va propiciar que bategés el seu segon fill amb el nom de Gunnar. Quan va retornar a Brno, després d'haver perdut l'esposa en un desafortunat accident, va haver de fer-se càrrec dels seus dos fills petits. Alhora, va veure estroncades les seves perspectives en l'àmbit professional, atès que durant quinze anys se li va impedir sortir del país per causes polítiques. Aquestes circumstàncies adverses no li van impedir continuar investigant malgrat que els articles que va publicar en aquest període estaven escrits en txec i no varen tenir ressò internacional. A finals dels anys 80, va fer una estada a la Universitat Autònoma de Barcelona amb el Dr. Manuel Valiente, el meu director de tesi, i va participar com a professor en un curs de Cromatografia Líquida que vam organitzar a l'Estudi General de Girona, punt de partida d'una col·laboració que s'ha anat incrementant i consolidant al llarg dels anys, amb programes de mobilitat d'estudiants i professors, realització de diferents estudis i projectes de recerca i publicació d'articles conjunts en revistes especialitzades de reconegut prestigi. La Dra. Enriqueta Anticó, el Dr. Juanma Sánchez i la Dra Carolina Ríos van realitzar estades predoctorals a Brno, i hi van coincidir amb estudiants de doctorat d'altres universitats espanyoles, com la Universitat de La Laguna, i d'altres països, com Mèxic, Xile i Argentina, que també han donat suport a la proposta de concessió del doctorat honoris causa al professor Havel. Tots els que hem realitzat estades o hem col·laborat amb Josef Havel apreciem el seu entusiasme, el seu rigor i la seva dedicació a la química analítica, on ha destacat per compaginar les àrees més teòriques – com els estudis d'equilibris en dissolució – amb àrees més aplicades – entre les quals cal destacar la de les tècniques de separació, camp on ha estat pioner en el desenvolupament de l'electroforesi capil·lar. És en aquest sentit que va fer una estada amb el professor Haddad a la Universitat de Tasmània. També destaquen els seus treballs en l'espectrometria de masses, en les seves diferents modalitats, i en l'ús de les tècniques quimiomè-

triques i, en particular, les Xarxes Neuronals Artificials (ANN) com a eines útils per obtenir informació, resoldre problemes i optimitzar processos en camps tant diversos com la medicina, el medi ambient, la seguretat alimentaria i la indústria.

Vull esmentar també d'altres contribucions del professor Havel, com són l'aplicació d'aquestes tècniques instrumentals –l'electroforesi capil·lar, l'espectrometria de masses– als estudis d'especiació química; així com les tècniques quimiomètriques, a la determinació de constants d'equilibri i al modelatge de sistemes complexos. Cal recordar que, com va dir el físic Willian Bragg, “és tan important en la ciència obtenir bons resultats com descobrir noves formes de pensar-hi”. Actualment, considerem com a innovació l'aplicació dels coneixements i les tècniques consolidades en un camp del saber a d'altres camps on no han estat aplicades.

Des de fa uns anys, el professor Havel està treballant, amb la col·laboració del departament de Física de la seva universitat, en la síntesi i caracterització de nanomaterials per a usos industrials i en medicina. No cal recordar que la nanociència és, avui dia, un dels camps punters de desenvolupament científic i tecnològic.

Un altre aspecte destacable del professor Havel és el seu entusiasme quan parla de la família, dels seus néts i de la seva terra. Tots els professors i estudiants que hem visitat Brno, sigui per una estada o per assistir a un congrés, hem tingut en el professor Havel un guia excepcional que ens ha acompanyat a visitar castells i coves, tot explicant-nos històries i anècdotes diverses i interessants sobre Moràvia, la seva geografia i la seva història. Tots nosaltres, incloent-hi el Premi Nobel Jean Marie Lehn, hem tingut el privilegi de visitar amb ell la zona càrstica al nord de Brno i la Cova Macocha, i que ens expliqués les seves experiències esportives com a espeleòleg. Sempre he pensat que la seva afició per l'espeologia no era una casualitat i que estava associada al seu perfil de bon científic, ja que cal ser molt curiós i tenir esperit aventurer per baixar a una cova fosca, humida i freda per descobrir-ne els secrets i dibuixar-ne la topografia. La curiositat innata per conèixer, per comprendre el significat i el perquè de les coses, l'ha portat a col·laborar en projectes de recerca transdisciplinars i complexos i a fer front a diferents reptes a nivell científic. Josef Havel és d'aquelles persones que no saben dir que no, i que transmeten el seu entusiasme a les persones que els envolten, sempre a punt per aprofundir en el coneixement, per començar nous projectes, per organitzar seminaris i cursos de formació i per atendre els seus estudiants. També he de destacar la seva faceta docent amb tota una vida dedicada a la universitat on ha impartit classes durant 46 anys.

I vull finalitzar amb una anècdota que mostra el seu aspecte més innovador. En un congrés, ens va explicar la seva participació en el projecte de seqüenciació del Genoma Humà i va finalitzar la seva presentació amb una interpretació al piano de les seqüències descobertes. Podríem dir que el professor Havel sent passió per la ciència...*passion for knowledge*...passió pel coneixement...i vull agrair-li el seu mestratge.

Děkujeme za své znalosti.

Victòria Salvadó
Girona, 26 d'octubre de 2012

PRESENTACIÓ DEL DR. JOSEF HAVEL
A CÀRREC DEL DR. JUAN MANUEL SÁNCHEZ

---

*Magnifica rectora,
ladies and gentlemen*

It is for me a great pleasure to be here at the investiture of the “Pane Professore” Havel as Doctor Honoris Causa of the UdG. I have had the privilege of having been able to perform two research stays at his laboratory at the University of Masaryk, and have wonderful memories of the people there and of life in Brno and other parts of the Czech Republic. It was really dynamic to be able to work in such a multi-cultural and international laboratory. He introduced me to different new research strategies that I am still using today and showed me the importance of building up experiences in other parts of the world in order to get a broad perspective on a scientific field such as Analytical Chemistry. I would also note that my first international paper was in fact as a direct result of my first research stay in his laboratory. So, in making a brief description of Professor Havel’s scientific activity, I do so with a feeling of great gratitude.

Professor Havel graduated in 1962 from the University of Masaryk and obtained his PhD in Analytical Chemistry at the same university in 1968. He has performed all his research and teaching activity at this university, although he has made numerous research stays at different universities in Australia, China, several European countries, not only Spain, South Korea, Mexico, South Africa, and the USA. Such broad travels have helped him to be able to speak five languages other than his mother tongue.

Professor Havel is an internationally recognized researcher in different scientific areas, such as separation techniques, capillary electrophoresis, MALDI-TOF, laser ablation, nanomaterials, bioanalysis and chemometrics, especially artificial neural networks. He is member of different international scientific

committees, such as the International Chemometrics Society and the National Geographic Society as well as The New York Academy of Sciences. He is also a member of the editorial committee of several international journals, and in 1995 he was added to the American Bibliographic Institute's list of 500 most influential scientists worldwide.

He has published more than 400 papers in international journals, has written 5 books, a dozens of book chapters, and 3 textbooks. He has also supervised more than 25 doctoral theses, and has collaborated with Professor Coville of the Witwatersrand University (South Africa), Professor Haddad from the University of Tasmania (Australia), Professor Hua Li from the Northwest University (Xian, China), Professor Valiente from the Universitat Autònoma de Barcelona, and many more, including our research group at the UdG.

A particular characteristic of Professor Havel has been his interest in supervising international students in his laboratory, which has had the result that many people how are now professors in international universities were once his pupils. This is, for example, the case of the Chemistry Department of the UdG, where two of the current lecturers worked under his supervision during their training, one of these was, of course, myself.

If there is one particular characteristic that sets a cite Professor Havel from so many other researchers is his apparent capacity to work endlessly. Anybody how has worked in his laboratory will be able to testify to the fact that whatever the time of day or day of the week you might happen to seek him, he is always there in his office, unless, of course, he is travelling because, as this brief introduction has made patently clear, the impact made by Professor Havel has been as much at his own university in the Czech Republic as at universities at large around the world.

Juan Manuel Sánchez
Girona, 26 d'octubre de 2012

PARLAMENT DEL DR. JOSEF HAVEL

---

*Thank you.
Honourable Rector,
President of the Board of Trustees of the University of Girona,
Esteemed authorities,
Professors,
Members of the University staff,
Students,
Ladies and gentlemen,*

I am greatly honoured that the UdG, a prestigious Catalan university, is granting me a *Doctorate honoris causa* and I would like to thank you for such a precious honour.

First of all, I would like to ask you a favour. Although I have spent a rather long time in your country, I cannot speak your native languages properly and correctly. So, I would like to ask you to excuse me for not being able to give this address in languages as beautiful as Spanish and Catalan. I am very sorry and thank you very much for your understanding.

My thanks are first of all addressed to the University as such, but even more so to those who nominated me for the honour and have introduced me so nicely here: Dr Victòria Salvadó and Dr Juan Manuel Sánchez. Thank you.

My thanks are given equally to all the other Catalan, Spanish and foreign universities that have agreed and supported this proposal. And thanks should not only be given to the universities and institutions I was collaborating with, but also to their professors, staff members and scientists. I am honoured that many of these people have come here to this ceremony. Thank you all very much. I am greatly impressed.

I would like to thank them personally as well as collectively for what they have done to give me this honour. And my sincere thanks are given to the University of Girona for organising this ceremony and for making it possible for me to travel to this beautiful and historic city of Girona.

I am not a newcomer to your university. My first visit to Girona was before the university was founded in 1991, some 25 years ago, and my first lecture here in Girona was given in support of analytical chemistry at a University of Girona still in formation. I will always remember how the late Professor Amalia MASANA and some young staff members accompanied me on a walk along the city wall, looking at Girona's beautiful architecture. I always repeat this exciting walk when I visit Girona and I hope to do it again tonight or during these days, if possible.

So, my thanks are given to numerous academics from Catalonia and Spain, but also to individuals from other Spanish-speaking countries in Latin America, namely Argentina, Colombia, Chile and Mexico, whose students I have had or am collaborating with.

In addition to giving thanks, allow me also to make some minor reminiscences.

I am grateful also to Spain as a country. To tell the truth, I have dreamt about Spain since my youth, especially in my pre-university studies thanks to an excellent professor of literature and art, a professor who motivated me deeply to study Spanish culture, literature and the great names of Spanish and Catalan culture. They were and still are beloved to me. I memorised some poems (translated to Czech) but visiting your beautiful country was just a dream for a long time. Remember that that during my youth your country was for political reasons prohibited for people from Eastern Europe, including Czechoslovakia.

By the way, I am from Moravia – now part of the Czech Republic. I was born in Brno, the city of Masaryk University. Moravia was a great empire in the past. Now it is just a part of the Czech Republic (Bohemia and Moravia) and is again fighting for independence or for better recognition.

Besides literature, my contacts with Spanish culture were almost non-existent. When, as a student, I visited Pernstein castle (a defensive castle near Brno) we were told that the local noble King Vratislav married the Spanish noblewoman Maria Manrique de Lara y Mendoza (1538-1608), and that near Brno the Spanish language was the official language for almost half a century. For me that was like a fairy tale. She, the princess, was like a dream, the “Princesa de los

cuentos". Many years later, but only a few years ago, it was an honour for me to accompany a noble Catalan person from the University of Girona on an excursion to this castle. She was the dean of the Faculty of Science. It was wonderful.

But let me come back to the history of my relationship with Girona and Catalonia.

Surprisingly, my first real contacts with Spanish/Catalan culture started some 40 years ago, in the 1970s, during my post doctoral studies at The Royal Institute of Technology in Stockholm, Sweden, at the hands of the famous professor Lars Gunnar Sillén. Among the other students at that time was Manuel Aguilar, later a professor at *Universitat Politècnica de Catalunya*. He was the first Spanish person I ever met. Some 15 years later I have had the occasion to visit as an invited professor at several universities, first the University of Salamanca, later the Autonomous University of Barcelona and also the *Universitat Politècnica de Catalunya*, and the University of Barcelona. During my stay at the Autonomous University of Barcelona, I visited Girona.

I am proud that, step by step, I have established direct scientific collaboration with almost ten Spanish and Catalan universities, including the University of La Laguna, the University of Santiago de Compostela, the URV in Tarragona, and have signed European ERASMUS programme agreements with them.

The ERASMUS programme between the University of Girona and Masaryk University in Brno was one of the first ERASMUS agreements signed. It is one of the most active programmes. Almost 20 students and a large number of professors have completed exchanges either in Brno or in Girona.

The collaboration has mainly concerned analytical chemistry and chemometrics, and now includes nano-materials. Together with professors Salvadó and Sánchez we were pioneers in the use of MALDI mass spectrometry in speciation analysis.

The other valuable activity concerned the organisation and participation in international SIMSEC or ISMEC symposia.

Last, but not least, I would like to thank my family. Without their help and understanding I could hardly do what I have done: publishing over 100 papers, lectures, posters and various communications with co-workers from Girona and other Catalan and Spanish universities, establishing cooperation, including ERASMUS projects, between Girona and Brno and also with several other universities and my home Masaryk University. In total I have spent more than two years in Spain and there is no doubt that it affected my family.

So my thanks are due to my late wife Pavla, to my sons David, Gunnar and my daughter Michaela, and to my nine grandchildren for their great patience, help, support and understanding. Many thanks.

I am very happy that some family members, including Professor Jaromir VANHARA, are here. And that my sons have returned to Girona after almost 25 years.

So, David, Gunnar, Sarka, Veronika and Mirek, thank you for coming.

Honourable Rector, professors, students, ladies and gentleman, dear colleagues and friends, I am not sure if I really deserve this honour from your university. I feel that whatever I have done has only been in fulfilment of my duties.

It is a great pleasure to receive an honorary doctorate from the University of Girona.

I am really impressed and accept this honour with humility and deep respect for the University of Girona in Catalonia.

I thank you.

Josef Havel
Girona, 26 d'octubre de 2012

**PARAULES D'ANNA M. GELI,
RECTORA MAGNÍFICA DE LA UNIVERSITAT
DE GIRONA, EN L'ACTE D'INVESTIDURA
COM A DOCTORS HONORIS CAUSA
DELS SENYORS
GEORGE STEINER I JOSEF HAVEL**

---

*Distingits doctors, professors i professores,
nous membres del Claustre de la UdG,
membres de la comunitat universitària,
senyores i senyors, amigues i amics,*

Es diu sovint que l'obra d'un editor és el catàleg que ensenya la seva editorial. Pot ser que aquesta persona hagi també escrit, però, en realitat, el bon editor el que fa és transmetre a la posteritat la petja dels llibres que ha publicat. Salvant les distàncies, i en el benentès que hauríem de parlar també de totes les altres funcions que té encomanades, per a una Universitat aquesta mena de marca de foc, allò que deixa constància del que és, del que vol ser, del que pretén, ens arriba a través de la llista de doctorats honoris causa que ha concedit al llarg de la seva història.

En la trajectòria de la UdG arribem avui a la vuitena cerimònia d'aquesta mena, amb el nomenament de dos professors de primer nivell mundial que ocupen els llocs 16è i 17è en la nòmina de personalitats que han rebut el doctorat solemne de la nostra institució. Provenen de molt diversos camps de la saviesa, de la recerca, de l'art i l'entrega humanes, i tots es caracteritzen, en un grau major o menor, per dues constants que s'han mantingut sempre: la seva vinculació a la UdG i el pòsit intel·lectual i moral que han sabut transmetre, amb el seu mestratge, a les generacions futures.

Avui hem de lamentar amb tristesa la pèrdua d'un d'aquests doctors honoris causa, el professor Eric Hobsbawm, traspasat fa pocs dies. Les seves estades entre nosaltres i, de manera especial, la seva dignitat humana i cultural, palpada en el moment en què va assistir a una cerimònia com aquesta, ara fa quatre anys, ens van impressionar més enllà fins i tot dels seus indiscutibles mèrits acadèmics.

Va dir Hobsbawm que «el món necessita recuperar els valors de la Il·lustració per afrontar el futur. Valors que ens parlen de creure en el progrés humà, de tota la humanitat, a través de la raó, l'educació i l'acció col·lectiva». Avui, més que mai, fem nostres aquells seus propòsits.

Avui, malauradament, i per raons de salut, el doctor Steiner no ha pogut ser entre nosaltres, però estic segura que compartiria, com ho ha fet el doctor Havel, aquest delit que no és estrictament universitari però que és, essencialment, universitari. Només la cultura, la pràctica intensa, continuada, constant de la cultura entesa en el sentit amplíssim que també engloba la ciència, el pensament, les arts, la recerca, només aquesta cultura i l'educació en uns determinats valors, ens proporcionaran les eines per aconseguir un futur millor.

Els dos homenatjats d'avui són, cadascú en la seva àrea específica de treball, dues figures de relleu. Ja hem pogut comprovar, en les presentacions de les seves trajectòries, els detalls del seu currículum i els perquè del seu nomenament. Com a Universitat, ens sentim orgullosos de comptar amb ells en el nostre claustre.

A mi, però, m'agradaria recalcar una característica primordial que els ajunta: la seva vinculació a la Universitat de Girona.

En el cas del doctor Havel, es tracta d'una relació que s'estén en el temps i que podem fer recular fins a l'època de l'Estudi General. S'ha mantingut tots aquests anys amb constància i efectivitat, en el camp de la química analítica. Ha donat suport en tot moment als estudis de la UdG, a la recerca que fem i a la col·laboració tant amb professors com amb estudiants de la Facultat de Ciències i del Departament de Química.

Havel ha assolit una de les fites més difícils per a un professor: convertir-se en un referent per a les generacions futures, ajudar, compenetrar-se, esdevenir un veritable mestre que no queda encerclat en una torre d'ivori sinó que comparteix el seu coneixement amb els que el segueixen, tant en les estades a la Universitat de Masaryk com en les publicacions compartides, com amb les seves visites als nostres centres, en congressos i jornades. En el professor Havel s'ajunten dos factors clau de la figura de l'universitari: la saviesa i la seva transmissió, la voluntat de convertir l'ensenyament en una cadena que esdevé futur amb la confiança de tenir un passat sòlid que cal abocar a un present dinàmic.

Del professor Steiner, tots recordem amb una immensa alegria i una gran satisfacció intel·lectual la seva presència a l'Aula Magna de la UdG, aquesta esglé-

sia de Sant Domènec, en el marc d'una conferència organitzada per la Càtedra d'Art i Pensament Contemporani. Es preguntava aleshores si el llenguatge té futur, una pregunta que és patent en tota la seva obra, aquesta llarga exploració de raonament a l'entorn de la cultura, la llengua, la literatura i la seva transmissió. Aquell dia, Steiner va refermar la seva estimació per Girona i per la seva Universitat, allà on, com acaba de dir, els estudiants hi van «en cerca de saviesa».

En el seu llibre més recent, George Steiner cita Wittgenstein i diu que «oblidem constantment d'anar als fonaments. No enfonsem prou els signes d'interrogació». Aquesta és, en realitat, la tasca més elevada que tenim encomanada, com a universitat i com a país. Pensar en allò que ens fonamenta, no perdre aquesta base i recórrer-hi en temps de fugacitat i d'incertesa. Enfonsar els interrogants no vol dir estar perdut sinó conservar la dèria del pensament crític, de la reflexió pausada, una de les característiques que el mateix Steiner aplicava al tipus de vida europeu, justament en el llibre on parla de la seva experiència gironina davant la tomba d'Ermessenda, a la Catedral.

Avui és un dia feliç. S'ajunten dues persones que tenen una altíssima projecció internacional i que representen dues fites cabdals en l'àmbit de les humanitats i la ciència. Promogudes pel Departament de Química i per la Facultat de Lletres, s'incorporen com a doctors honoris causa a la UdG. Un excel·lent motiu de celebració i de confiança en les nostres forces.

Avui tornem a fer del ritu acadèmic una aposta vital pels fonaments que ens ajunten i ens fan prosperar com a éssers humans.

Moltes gràcies als nous doctors pel seu mestratge.

Moltes gràcies a tots vosaltres per la vostra presència.

Anna M. Geli
Rectora de la UdG
Girona, 26 d'octubre de 2012

Universitat de Girona